

Terijs Pračets

SARDZE! SARDZE!

DISKA PASAULES ROMĀNS

NO ANĢĻU VALODAS TULKOJUSI
MĀRA POĻAKOVA

IZDEVNIECĪBA
PROMETEJS

UDK 821.111-312.9

Pr010

Terry Pratchett

GUARDS! GUARDS!

© Terry and Lyn Pratchett 1989

First published by Victor Gollancz Ltd, London

The moral right of the author has been asserted.

All rights reserved.

Translation copyright © 2024

Grāmata izdota ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Šis ir daiļliteratūras darbs. Visas personas, organizācijas un notikumi, kas aprakstīti šai romānā, ir autora iztēles auglis.

Visas šī darba tiesības ir aizsargātas. Izdevumu reproducēt, kopēt vai citādi pavairot un izplatīt ir aizliegts bez apgāda rakstiskas atļaujas.

Izdevniecība *Prometejs*

SIA Prometejs AB, Tilta ielā 20

www.prometejs.lv

No angļu valodas tulkojusi *Māra Poļakova*

Redaktors *Vilis Kasims*

Korektore *Kristīne Zute*

Mākslinieks *Josh Kirby*

© *Māra Poļakova*, tulkojums latviešu valodā, 2025

© Izdevniecība *Prometejs*, 2025

ISBN 978-9934-553-93-6

Grāmata iespiesta SIA Jelgavas tipogrāfija

Āre, šē palika pūķi.

Tie guļ...

Ne jau mūžīgā miegā, un ne cietā miegā. Arī slēpnī tie neguļ, jo slēpnis ietver gaidas. Var gadīties, ka vārds, kas mums šeit vajadzīgs, ir apmēram tāds kā...

...ziemas guļa.

Un, lai gan pasaultelpa, kurā tie ir ierīkojušies, nelīdzinās parastai telpai, pūķi tomēr ir cieši piespiedušies cits citam klāt. Tur nav nevienas kubikcollas, kurā nebūtu kāds nags, ķetna, zvīņa, astesgals, tādēļ viss kopā izskatās pēc viena no tiem acu apmānam domātajiem zīmējumiem un agri vai vēlū acs atķer, ka sprauga starp katriem diviem pūķiem patiesībā ir vēl viens pūķis; varbūt tie jums atgādinās sardīnes bundžā — ja jūsu ieskatā sardīnes ir milzīgas un ar lielām zvīņām, lepnīgas un augstprātīgas.

Domājams, kaut kur šai bundžai ir arī atslēga.

Kādā pilnīgi citā pasaultelpā bija pāri pusnaktij Ankhā-Morporkā, vecākajā un rušķīgākajā no lielpilsētām. Siks lietūs pilinājās no pelēkajām debesīm, punktojot upes miglu, kas liču loču līda pa ielām. Savās naksnīgajās gaitās gāja dažādu sugu žurkas. Zem tumsas miklā apmetņa slepkavas slepkavoja, zagļi zaga, vazaņķes zaņķēja. Un tā tālāk. Un piedzēries kapteinis Švunks no Nakts Sardzes gausi streipuļoja pa ielu, glezni ielikās renstelē turpat pie Sardzes Nama un gulēja tur, kamēr drēgnajā gaisā viņam pāri švirkstēja un mainījās krāsās savādi burti no tīras gaismas...

Tā pilsēta ir, ir, kasšitaisi. Nu tas. *Sieviete*. Tastasi. Sievieta. Kliedzīga, mūžveca, mūžsena. Sakacina, liek teu, šitote, viņā iemilēties, tad

iesper teu pa totur, šitonu. Šitote, kas mutē. Pa mēli. Nunetak. Pa *zobiem*. Tāviņdar, jā. Viņa ira... šitais te, zinies, suņu kundzene. Kucens. Nunetak. *Kuce*. Un tad tu viņu nīsti un jau essācs domāt, ka estics vaļā no viņas, ka beidzot viņa i nost no tāstaus, tāstaus, aivienalga, bet tad viņa atver priekš teus to savu lielo, skaļo draņķa sirdi, un caurateu ira. Pats nekad nezini, uz ko tev prāts iet. Stāv. Guļ kā nosists. Tu zini tikai vienu, ka no viņas netiksi vaļā, nekad. Tāpēc, tāpēc viņa ir tava, vienīgā, kas tev i, pat viņas renstelēs...

Tumsa un migla ieskāva godājamās sienas, kurās atradās Neredzētā Universitāte, visupirmākais burtniecības institūts. Tikai jaunās Augstenerģijas Maģijas ēkas mazie lodziņi nespodri mirgoja oktarīna gaismā. Tajā spīci prāti knakstījās gar universa audiem, vai nu minētajam tas patika vai ne.

Protams, gaisma bija arī Bibliotēkā.

Šī Bibliotēka bija lielākais maģijas tekstu krājums visā multiversā. Tās plauktus nospieda tūkstošiem sējumu, kas saturēja okultas zintis.

Maģija lielā daudzumā var nopietni izkropļot ikdienišķo pasauli, tādēļ stāsta, ka Bibliotēka nepakļaujoties parastajiem likumiem, kas valda pār telpu un laiku. Stāsta, ka tai neesot gala. Starp tālajiem plauktiem varot kļīst dienu dienām, kaut kur tajā esot atrodamas zudušas doktorantu ciltis, no aizmirstām nišām lūr savādas būšanas, kurām uzglūn citas būšanas, vēl savādākas.*

Dzīvesgudri studenti, dodamies tālīnāku sējumu meklējumos, neaizmirs ar krītu uzvilkt uz plauktiem švīkas un tikai tad laidās dziļāk pie-smakušajā tumsā, pieteikuši draugiem nākt meklēt, ja viņi līdz vakariņām nav pārradušies.

* Tas viss neatbilst patiesībai. Patiesība ir tāda, ka telpu visvisādi izloka arī lieli parastu grāmatu krājumi, un to uzreiz spēs pierādīt jebkurš, kas pagrozījies īsti vecmodīgā lietotu grāmatu veikalā, vienā no tiem, kurus šķiet projektējis M. Ešers nebaltā dienā: kāpņu tajos ir vairāk nekā stāvu, un tur ir tās plauktu rindas, kuru galā ir durtiņas, kas pilnīgi noteikti ir par mazu, lai pa tām varētu ieiet cilvēks dabīgā lielumā. Še piemērojamais vienādojums ir zināšanas=jauda=enerģija=matērija=masa; laba grāmatnīca vienkārši ir tāds aristokrātisks melnais caurums, kas prot lasīt.

Un tādēļ, ka maģija lāgā neļaujas iesienama, arī Bibliotēkas grāmatas bija kas vairāk par mīksti pārstrādātu koksni un papīru.

No to muguriņām sprakšķēdama nāca tīra maģija; tā nekaitīgi iezemējās brūna vara stieņos, kas tieši šādai vajadzībai bija piestiprināti pie katra plaukta. Pār grāmatskapjiem ložņāja blāvi zilas uguns raksti, un bija dzirdamas skaņas, kā čaukstoņa, kā švikstoņa — apmēram tādas skaņas, kādas varētu nākt no nakšņot salaidušos strazdu kolonijas. Nakts klusumā grāmatas sarunājās.

Un kāds krāca.

Blāzma, kas nāca no plauktiem, tumsu nevis izgaismoja, bet drīzāk izēnoja, tomēr tās violetajā mīrgā vērotājs varbūt arī jaudātu sazimēt mūžvecu un daudzcietušu rakstāmgaldu tieši zem centrālā kupola.

Krākšana skanēja no pagaldes, kur apskrandusi sega tik tikko piesedza kaut ko tādu, kas izskatījās pēc smilšu maisu grēdas, taču patiesībā bija pieaudzis vīriešu dzimuma orangutans.

Orangutans bija Bibliotekārs.

Šajos laikos nebija daudz tādu, kas pieminētu faktu, ka viņš bija pērtiķis. Pārmaiņas bija notikušas pēc kāda maģiska starpgadījuma; vietā, kur vienkop glabājas tik daudz stipru grāmatu, kaut kas tāds allaž ir iespējams, un tika uzskatīts, ka Bibliotekārs vēl viegli ticis cauri. Viņš tomēr lielā mērā bija palicis tajā pašā formā. Un viņam bija atļauts palikt amatā, kuru viņš pieprata visnotaļ labi, tiesa gan, “atļauts” te nebūs gluži īstais vārds. Viņš nez kā mācēja tik vareni atšiept augšlūpu, atsedzot tik daudz neticami dzeltenu zobu, cik Universitātes padome nevienā citā mutē nebija redzējusi, tādēļ kaut kā tā gadījās, ka par atlaišanu ne reizi nesanāca ieminēties.

Taču nu bija dzirdama vēl kāda skaņa, un tā bija neiederīga — čīkstēdamas atvērās durvis. Soļi nodipēja un nozuda plauktu biežņās. Grāmatas sašutušas švikstinājās, un daži no lielākajiem grimuāriem žvazdināja ķēdes.

Bibliotekārs, lietus šalku ieaijāts, gulēja kā gulējis.

Pusjūdzi no viņa Nakts Sardzes kapteinis Švunks savas rensteles skavās atvēra muti un sāka dziedāt.

Bet kāds stāvs melnās, garās drānās joza pa naksnīgajām ielām, atkal un atkal slapstīgi iemukdams durvjailās, līdz galu galā nonāca pie drūma un draudīga portāla. Pašas no sevis nevienas durvis nevarētu izskatīties tik drūmas. Likās, ticis pieaicināts arhitekts, un viņam bija doti precīzi norādījumi. Mēs vēlamies baismas tumšā ozolkokā, viņam bija teikts. Uzliec nu virs arkas kaut kādu atbaidošu garguju un uztaisi tā, lai, verot ciet, izklausās, ka te milzis cirstu kāju pie zemes, vārdu sakot, lai katram būtu skaidrs, ka šīs nu nebūs durvis, pie kurām tu vari nospiegt zvana pogu un atskanēs “dzin, dzin!”.

Melnais stāvs izklauvēja uz tumšā koka izstrādājuma sarežģītu kodu. Atvērās mazītiņa aizrestota lūciņa, ārā palūrēja viena aizdomīga acs.

— “Naktī ūjina nozīmīgā pūce,” — atnācējs teica, reizē cenzdamies izspaidīt lietusuđeni no apmetņa.

— “Tomēr daudzi sirmie lielkungi skumji iet pie ļaudīm, kam nav kungu,” — noskandēja balss aiz restēm.

— “Augstas laimes lai vecmeitas māsasmeitai,” — pilošais stāvs lika pretī.

— “Tam, kas rokā tur cirvi, visi lūdzēji ir viena auguma.”

— “Un tomēr, paties’ ir ērkšķi roze.”

— “Krietnā māmuļa vāra klaidoņa puikam pupiņu zupu,” — teica balss aiz durvīm.

Iestājās klusums, kuram traucēja tikai lietus pakšķoņa. Tad atnācējs pārjautāja: — Ko?

— “Krietnā māmuļa vāra klaidoņa puikam pupiņu zupu.”

Iestājās vēl viens klusums, ilgāks. Tad samirkušais stāvs vaicāja: — Vai tu esi drošs, ka slikti uzceltais tornis vareni nedreb, kad garām aizlido tauriņš?

— Ni un ni. Pupiņu zupa, punkts. Neņem ļaunā.

Neveiklajā klusumā, nesaudzīgi šņākdams, lija lietus.

— Bet tas sprostotais valis? — jautāja izmirkušais atnācējs, kurš mēģināja kaut kā iespraukties zem jumtiņa, lai cik neliels tas šim šausmu portālam būtu.

— Kas ar to?

— Tam nekas nav jāzina par tālām dzelmēm, ja nu tev par varītēm gribas zināt.

— *Ā, tas* sprostotais valis. Tev vajag Vismelnākās Nakts *Iluminētos* Brāļus. Trīs mājas tālāk.

— Kas tad jūs tādi esat?

— Mēs esam Izgaismotie un Aizsenie Ī Brāļi.

— Man likās, jūs sanākat Zelta Sīrupa ielā, — pēc brīža noteica izmirkušais.

— Ek, nu, pats zini, kā tas ir. Otrdienās tās telpas dabū izzāgēšanas pulciņš. Kāds kaut ko nepareizi pierakstīja.

— Ā, ja? Nu, labi, paldies šā vai tā.

— Vienmēr laipni. — Durtiņas aizcirtās.

Melnā apmetni tērptais kādu laiku stāvēja un nikni uz tām skatījās, tad šlakstinājās vien tālāk. Trīs mājas tālāk patiešām bija vēl viens portāls. Būvnieks nebija daudz pūlējies, lai tas izskatītos citādi.

Viņš pieklauvēja. Atsprāga vaļā mazā aizrestotā lūciņa.

— Jā?

— Nu, “naktī ūjina nozīmīgā pūce”, būs labi?

— “Tomēr daudzi sirmie lielkungi skumji iet pie ļaudīm, kam nav kungu.”

— “Augstas laimes lai vecmeitas māsasmeitai”, būs labi?

— “Tam, kas rokā tur cirvi, visi lūdzēji ir viena auguma.”

— “Un tomēr, paties’ ir ērkšķi roze.” Te gāž kā ar spaiņiem. Tu taču to *zini*, vai ne?

— Jā, zinu, — balss atbildēja, un tonis bija kā tādām, kurš to tiešām zina un jau nu nav tas, kurš tur ārā stāv.

Atnācējs nopūtās.

— “Sprostots valis neko nezina par tālām dzelmēm”, — viņš sacīja. — Ja tev no tā kļūst labāk.

— “Slikti uzceltais tornis vareni dreb, kad garām aizlido tauriņš.”

Lūdzējs ieķērās lodziņa restēs, pievilkās tam klāt un uzšņāca: — Tagad laid iekšā, es esmu slapjš līdz pēdējai vilītei.

Iestājās vēl viens izmircis klusums.

— Par tām dzelmēm... tu teici tālās vai bālās?

— Es teicu tālās. *Tālās* dzelmes. Jo tās, zinies, ir tālu. Tas esmu es, brālis Pirksts.

— Man drīzāk izklausījās pēc bālajām, — neredzamais durvjusargs bija un palika piesardzīgs.

— Klausies, jums to sasodīto grāmatu vajag vai nevajag? Man nav obligāti te jāstāv. Tikpat labi varēju būt mājās un gultā.

— Tu skaidri zini, ka tās bija tālās?

— Paklau, par tām draņķa dzelmēm es zinu visu, arī to, cik tās tālas, — uzstājās brālis Pirksts. — Cik tālas tās ir, es zināju jau tad, kad tu biji viens nolāpīts neofīts. Tu vērsi tās durvis vaļā vai ne?

— Nuu... Manis pēc.

Bija dzirdams, kā tiek stumdītas aizšaujamās bultas. Tad balss sacīja: — Esi nu tik laipns un pastum! Šitādā slapjā laikā Gudrības Durvis Pa Kurām Nemācītiem Ieiet Nav Brīv neciešami iestrēgst.

Brālis Pirksts likās durvīs ar plecu, ielauzās iekšā, uzmeta brālim Durvjusargam iznīcinošu skatienu un joza dziļāk namā.

Pārējie viņu gaidīja Svētnīcā, stāvēdami un juzdamies diezgan muļķīgi — kā jau cilvēki, kas ikdienā nav pieraduši staigāt ļaunu vēstošos melnos apmetņos ar kapuci. Augstākais Lielmeistars sveica viņu ar galvas mājieni.

— Brālis Pirksts?

— Jā, Augstākais Lielmeistar.

— Vai tev ir tas, pēc kā tiki sūtīts?

Brālis Pirksts izvilka no azotes vīstokli.

— Bija tieši tur, kur es teicu, — viņš stāstīja. — Ne mazāko problēmu.

— Malacis, brāli Pirkst.

— Paldies, Augstākais Lielmeistar.

Augstākais Lielmeistars piesita ar āmurīti, pieprasīdams uzmanību. Klātesošie sabīdījās tādā kā aplī.

— Ar šo sāku Iluminēto Brāļu Vienreizējās un Augstākās Ložas saņāksmi, — viņš skandēja. — Vai Gudrības Durvis ir cieši aizzieģelētas, lai neviens ķeceris un nelga netiktu iekšā?

— Kārtīgi iestrēgušas, — atsaucās brālis Durvjusargs. — Tas mitrums! Nākamreiz paņemšu līdzī ēveli, citādi drīz...

— Labi jau, *labi*, — īgni pārtrauca Augstākais Lielmeistars. — Būtu pieticis arī ar “jā”. Vai trejkāršais aplis ir krietni un pienācīgi novilkts? Vai šē ir visi, kas Ir Šē? Un būtum labi nelgam, ka viņa šeit nebūtu, jo no šējienes tad viņu ārā izraus un viņam cinguli pārgriezīs, viņa cēcelas izkaisīs visos četros vējos, viņa brusli saraus gabalu gabalos un viņa klockenu uzdurs uz pīķa *jā ko vajag?*

— Piedošanu, vai jūs teicāt — “*Illuminētie Brāļi*”?

Augstākais Lielmeistars, acīm zalgojot, blenza uz savrupo stāvu, kas bija paslējis roku.

— Jā, Illuminētie Brāļi, svētās gudrības sargātāji kopš mūžu mūžiem un nenogīžamiem laikiem...

— Kopš pērnā februāra, — izpalīdzēja brālis Durvjusargs. Augstākajam Lielmeistaram neviļus bija jādomā, ka brālis Durvjusargs joprojām neko nav sapratis.

— Piedošanu. Piedošanu, — teica bažīgais stāvs. — Diemžēl nepareizā biedrība. Laikam būšu ne tur nogriezies. Es tad nu iešu, atvainojiet...

— Un viņa klockenu uzdurs uz pīķa, — Augstākais Lielmeistars uzsvērti atkārtoja, kamēr fonā bija dzirdamas mitri kokainas skaņas — tur brālis Durvjusargs pūlējās piedabūt šausmu portālu atvērties. — Vai nu būs viss? Varbūt vēl kāds nelga te nejauši iegriezies, lai gan gājis pavisam citur? — viņš piebilda spīvi un sarkastiski. — Tā ja. Labi. Ārkārtīgi priecājos. Laikam jau būtu par daudz gribēts, ja es pajautātu, vai Četri Sargtorņi ir droši noslēgti? Ak tā, prieks dzirdēt. Un Svētuma Ūza, vai kāds ir papūlējies to nobiktēt? Ak tu. Kārtīgi? Es pārbaudišu, ja... labi jau, labi. Un vai logi ir nostīpoti ar Sarkanajām Intelektu Auklām, kā prasa mūžsenie priekšraksti? Ļoti labi. Tad varbūt beidzot varam turpināt.

Izskatīdamies nedaudz pikts, apmēram kā tāds, kurš pārvilcis ar pirkstu pār vedeklas augšējo plauktu un, pretēji visam, ko varēja gaidīt, atklājis, ka tas ir žilbinoši tīrs, Lielmeistars turpināja.

Ir nu gan snurķu bars, viņš sevī noteica. Nejēgas, kuriem neviena cita slepena biedrība ne desmit pēdas garu Valdonības Zizli neliktu klāt.

No tās slakas, kas pat visvienkāršākajā slepenajā rokasspiedienā pamanīsies izmežģīt pirkstus.

Un tomēr — neļēgas ar potenciālu. Lai tās citas biedrības savāc prasmīgos, cerīgos, godkāros un pašpārliecinātos. Viņš sev paņems uz visu pasauli apvainojušos ņerkstētājus, tos, kam pilna māga ar žulti un spītu, tos, kas zina, ka tālu tiks tikai tad, ja viņiem tiks dota tāda iespēja. Dodiet viņam tos, kuros aiz plānām nemākulības un prastas paranojas sienām pludo inde un atriebības kāre.

Un stulbums piedevām. Viņi visi ir zvērējuši šo zvērestu, Lielmeistars domāja, bet neviens pats ļurkubikse ne reizi nav pajautājis, kas ir klockens.

— Brāli, — viņš sacīja. — Šovakar mums apspriežami visdziļākajā mērā svarīgi jautājumi. Mūsu rokās ir Ankhas-Morporkas pārvaldība, nē, pat mūsu pilsētas nākotne.

Šie pieliecās uz viņa pusi. Augstākais Lielmeistars atkal sajuta senos varas tirpuļus. Tie pintiņi tveras pie viņa vārdiem. Šīs sajūtas dēļ vien bija vērts list iekšā garajā paltrakā.

— Vai gan mēs nezinām jo labi, ka mūsu pilsētu sev paverdzinājuši pērkami ruņģi, kas nekrietni rauš un rauš un tikai pieņemas resnumā, bet pulka krietnāki vīri ir apspiesti un tikpat kā iedzīti verdzībā?

— Mēs zinām gan! — dedzīgi apstiprināja brālis Durvjusargs, kad viņiem bija izdevies savā prātā to pārtulkot. — Vēl tikai pirms nedēļas Maiznieku gildē es mēģināju meistaram Kriķenam paskaidrot, ka...

Tā nebija sastindzināšana ar skatienu, jo Augstākais Lielmeistars bija gādājis, lai brāļu kapuces ieskautu to sejas mistiskā tumsā, tomēr viņam izdevās brāli Durvjusargu apklusināt, liekot lietā cildīgu klusēšanu.

— Taču šādējādi nav bijis vienmēr, — Augstākais Lielmeistars turpināja. — Reiz bija zelta laikmets, kad valdīšanu un cieņu pelnījušie tika pienācīgi atalgoti. Laikmets, kad Ankha-Morporka bija ne tikai liela, bet arī diža pilsēta. Bruņniecības laikmets. Laikmets, kad... jā, brāli Sargtorni?

Ducīgs tēls garās melnās drānās nolaida roku. — Vai jūs runājat par tiem laikiem, kad mums bija karaļi?

— Ļoti labi, brāli, — Augstākais Lielmeistars atbildēja, nedaudz noskaities par šo neparasto prāta spēju klātbūtnes apliecinājumu. — Un...

— Bet tas viss jau pirms daudziem simtiem gadu ir nokārtots, — sacīja brālis Sargtornis. — Vai tur nebija tā lielā kauja vai kaut kas tāds? Un kopš tā laika mums ir bijuši tikai valdošie lordi, tādi kā Patricietis.

— Jā, vārds vietā, brāli Sargtorni.

— Karaļu vairs nav, lūk, ko es gribu teikt, — izpalīdzīgi norādīja brālis Sargtornis.

— Kā saka brālis Sargtornis, dinastija...

— Jūs pieminējāt bruņniecību, un tajā brīdī es visu sapratu, — brālis Sargtornis nerimās.

— Tieši tā, un...

— Tas nāk kopā ar karaļiem, tā bruņniecība, — laimīgs paziņoja brālis Sargtornis. — Un bruņiniekiem. Un viņiem bija tās...

— *Tomēr*, — asi teica Augstākais Lielmeistars, — visnotaļ var izrādīties, ka Ankhas karaļu dinastija nepavisam nav neeksistējoša, kā līdz šim tika uzskatīts, proti, iespējams, arī tagad eksistē šīs dinastijas pēcnācēji. Tā liecina mani pētījumi starp senajiem rakstu tīstokļiem.

Viņš nogaidoši paspēra soli atpakaļ. Tomēr izskatījās, ka viņam nebija izdevies atstāt cerēto iespaidu. Ar “dinastiju” viņi droši vien spēj tikt galā, Lielmeistars domāja, bet no “neeksistējošās” laikam gan vajadzēja atturēties.

Roku atkal pacēla brālis Sargtornis.

— Jā?

— Tad jūs sakāt, ka varbūt kaut kur apgrozās kaut kāds troņmantnieks? — brālis Sargtornis vaicāja.

— Tas nav izslēgts, jā.

— Ahā! Tā viņi dara, ja, — zinīgi pavēstīja brālis Sargtornis. — Kur vien paskaties. Par to pat avīzēs raksta. Dešķendenti, tā viņus sauc. Gadsimtiem ilgi viņi slapstās kaut kur tālās mežonīgās vietās, nodod no paaudzes paaudzē slepeno zobenu un dzimumzīmi, un tādā garā. Un tad, tieši tajā brīdī, kad vecā karaliste bez viņiem nevar iztikt, viņi uzrodas un izfurķī laukā visus uzurpatorus, kas tur tikmēr ieviesušies. Un tad visi sāk gaviļēt.

Augstākais Lielmeistars juta, ka viņam atkaras žoklis. Kas to būtu domājis, ka būs tik viegli.